

قصه زائران و مجاوران حضرت

خدایم حرم رضوی
به استقبال زائران پیاده رفتند

۳

بررسی از سیره سیاسی امام رضا (ع)

بلوغ جامعه شیعه
برای امتحان‌های پیچیده

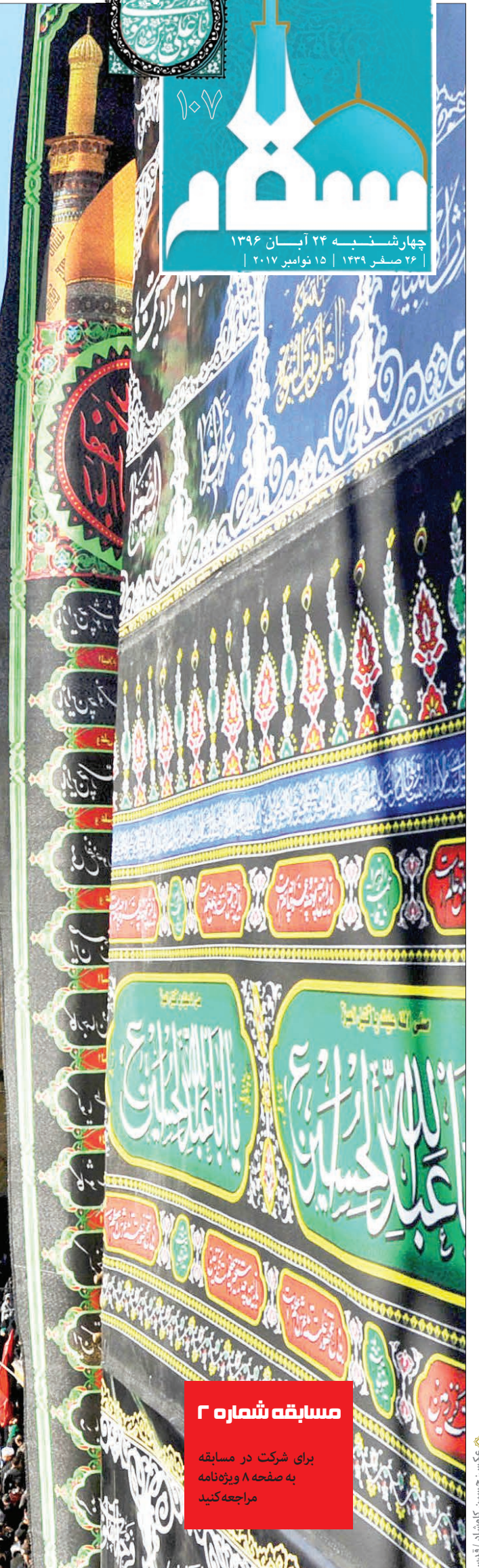
۶

۱۰۷

چهارشنبه ۲۴ آبان ۱۳۹۶
۲۶ صفر ۱۳۳۹ | ۱۵ نوامبر ۲۰۱۷

مسابقه شماره ۲

برای شرکت در مسابقه
به صفحه ۸ ویژه‌نامه
مراجعه کنید

بهترین سلام‌ها برای توست یا علی بن موسی الرضا

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُوْرَ اللَّهِ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عِيسَى زَوْجِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ رَسُوْلِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ سَيِّدَيِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بَاقِرِ عِلْمِ الْأَوْلِيَاءِ وَالْآخِرِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ النَّبِيِّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ الْعَالِمِ الْحَقِيِّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ الشَّهِيدُ...

چهارشنبه
۲۴ آبان ۱۳۹۶
۲۶ صفر ۱۳۹۹
۱۵ نوامبر ۲۰۱۷
شماره ۱۰۷

سلام بر تو ای جانشین خداوند بر روی زمین، ای ثمره اولیای پروردگار سلام بر فرستاده خداوند و فرزند فرستادگان خداوند برای راهنمایی بندگان ای راهنما و حجت پروردگار سلام بر تو، که فرزند راهنمایان پیشین پروردگار هستی. بهترین سلام‌ها برای تو است، که تو نوری پاک و خدایی هستی بر روی زمین تاریک، که تو فرزند نور نورهای خدایی هستی، تابشی بر عمق تاریکی‌ها و شکافنده آن. سلام بر تو ای ستون دین، ای مایه استواری اسلام سلام بر تو ای وارث و جانشین حضرت آدم، که خداوند او را برگزیده بود. سلام بر تو ای وارث حضرت نوح، که او با خداوند صبورانه نجوا و راز و نیاز می‌کرد. سلام بر تو، که تو وارث ابراهیمی، همان ابراهیم که دیوارهای خانه خدا را خشت به خشت بالا برد! که او دوست و رفیق پروردگار عالم بود. سلام می‌کنم بر تو، که تو وارث و جانشین قربانی خداوند، اسماعیل هستی. سلام بر تو، ای جانشین و وارث موسی نبی، آن که هم کلام و هم سخن با خداوند بود. سلام بر تو، که تو وارث و جانشین عیسی روح خداوند، هستی. که خدا او را خلق کرد تا چشمان مادرش و عالمیان بر نور وجودش روشن شود. سلام می‌کنم بر تو، که جانشین بر حق پیامبر خداوند حضرت محمد مصطفی هستی، که او دوست پروردگار عالمیان و محبوب نزد خدا بود. سلام می‌فرستم به تو، ای کسی که جانشین امیر همه مؤمنان، علی هستی. وارث کسی که جانشین بر حق رسول خدا و ولی او بر روی زمین بود، که صدحا سلام بر او باد. سلام بر تو، که وارث دختر پیامبر محبوب خدا، حضرت فاطمه بزرگترین زنان عالم هستی. سلام می‌کنم بر تو، که تو جانشین سالار جوانان بهشت حسن و حسین دو عزیز پیامبر هستی. سلام بر تو، ای وارث علی بن حسین، آقا و بزرگ ساجدین، ای مایه زینت و آرایه عبادت کنندگان. سلام از برای توست! که تو جانشین محمد بن علی، باقرالعلوم، گشاینده در تمامی دانش‌ها از آغاز تا پایان هستی. سلام می‌کنم بر تو، که جانشین جعفر بن محمد هستی. که او صدق گفتار و پرهیزکاری‌اش بر همه مسلم بود. بر تو سلام می‌کنم، ای وارث و فرزند موسی بن جعفر دانا، که او خشم خود را فرو می‌برد و بر همه چیز آگاه بود. برترین سلام‌ها شایسته تو است ای شهید راست کردار.

برنامه‌های عزاداری شب و روز از تحال پیامبر اکرم(ص) اعلام شد

در آستانه فرا رسیدن ۲۸ صفر، از سوی معاونت تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی ویژه برنامه‌های سخنرانی و عزاداری حرم مطهر رضوی در ایام رحلت جانگداز پیامبر اعظم(ص) و شهادت امام حسن(ع) اعلام شد. معاون تبلیغات اسلامی آستان قدس رضوی در تشریح برنامه‌های سخنرانی و عزاداری حرم مطهر رضوی در ایام رحلت جانگداز پیامبر اعظم(ص) و شهادت امام حسن(ع) گفت: برنامه‌های شب ۲۸ صفر در سه بخش تدارک دیده شده است، اولین مرحله این برنامه از ساعت ۱۷:۱۵ با قرائت زیارت امین‌الله و مداحی توسط سید مهدی میرداماد آغاز می‌شود و در ادامه حجت الاسلام و المسلمین دکتر رفیعی به ایراد سخنرانی خواهد پرداخت. حجت الاسلام و المسلمین سید جلال حسینی با اشاره به اینکه برنامه عزاداری با محوریت رواق امام خمینی(ره) برگزار می‌شود، افزود: تولیت آستان قدس رضوی نیز در ساعت ۲۰:۱۵ به ایراد سخنرانی خواهد پرداخت و در ادامه مهدی سروری به روضه خوانی و سینه مطیعی و سروری به مدیحه سرایی و سینه زنی خواهند پرداخت.

اسکان رایگان ۵۰۰۰ زائر کم برخوردار

به همت اداره کل روابط عمومی و امور رسانه آستان قدس رضوی در روزهای پایانی ماه صفر، ۵ هزار نفر از زائران کم‌برخوردار حرم مطهر رضوی به صورت رایگان اسکان داده می‌شوند. با تلاش اداره ارتباطات مردمی آستان قدس رضوی و در ادامه طرح مهر درخشان که از سال گذشته آغاز شده است، زائران کم برخوردار رضوی به صورت رایگان اسکان می‌یابند. زائران کم‌برخوردار بارگاه منور رضوی در این ایام همچون گذشته پس از شناسایی توسط کارشناسان از ساعت ۱۲ هرات تا یک بامداد با وسایل نقلیه مستقر در اطراف حرم مطهر رضوی به حسینیه تهرانی‌ها واقع در خیابان آخوند خراسانی منتقل می‌شوند. زائران رضوی در این حسینیه از امکانات استراحت و استحمام برخوردار خواهند بود و پس از صرف یک وعده صبحانه رایگان در روز بعد محل اسکان را ترک می‌کنند.

مدیر امور زائران غیرایرانی آستان قدس رضوی ویژه برنامه‌های فرهنگی زائران غیر ایرانی حرم مطهر رضوی در دهه پایانی ماه صفر را تشریح کرد. سید جواد هاشمی‌نژاد اظهار کرد: ارائه لگوی رفتاری اهل بیت(ع) به ویژه برای نسل جوان در سایه تبیین شخصیت نبی مکرم اسلام(ص) به عنوان اسوه حسنه و ارائه خدمات فرهنگی تبلیغی به زائران پیاده از رویکردهای اصلی این ویژه برنامه‌ها در این ایام خواهد بود. وی افزود: در این ایام همچنین مسابقه بزرگ کتابخوانی «رحمت جوادان» به چهار زبان عربی، اردو، انگلیسی و آذری برگزار خواهد شد. وی ادامه داد: نخستین شب شعر بین المللی «اربعین» با حضور ۴۰۰ نفر از شعرا و ادب دوستان از ۲۰ کشور جهان سه شنبه ۲۳ آبان در مرکز نمایشگاه‌ها و همایش‌های آستان قدس رضوی واقع در ورودی باب الجواد برگزار و شعری از اشعار خود را به ۶ زبان فارسی، عربی، انگلیسی، اردو، ترکی و آذری در مدح حضرت محمد(ص) و اربعین حسینی قرائت کردند. وی بیان کرد: یادواره شهدای مدافع حرم پنجشنبه ۲۵ آبان در رواق غدیر برپا خواهد شد و در این مراسم از خانواده شهدای لشکر فاطمیون تجلیل به عمل خواهد آمد.

عزاداری دانش آموزان مشهدی

برای امام رضا

رئیس اداره پاسخگویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی گفت: همزمان با دهه پایانی صفر برنامه‌های عزاداری «یاران خراسانی» و «دختران آفتاب» ویژه دانش آموزان مشهدی در حرم رضوی برپا شده است. حجت الاسلام و المسلمین مهدی حسن‌زاده با اعلام این خبر عنوان کرد: برنامه‌های عزاداری «یاران خراسانی» و «دختران آفتاب» از شنبه ۲۰ آبان‌ماه آغاز و تا ۲۵ آبان ادامه خواهد داشت.

وی گفت: این برنامه ویژه دختران و پسران دانش آموز مشهدی از ساعت ۹ تا ۱۱ در رواق دارالهدایه تدارک دیده شده است که روزهای شنبه، دوشنبه و چهارشنبه برای پسران و روزهای یکشنبه و سه‌شنبه برای دختران برگزار می‌شود. حجت الاسلام حسن‌زاده اظهار کرد: در ابتدای این برنامه دانش آموزان میهمان سفره امام رضا(ع) هستند و پس از آن از برنامه سخنرانی و عزاداری بهره‌مند می‌شود. وی افزود: در برنامه «یاران خراسانی» که ویژه پسران تدارک دیده شده است، موضوع سخنرانی به مباحث عزاداری و نقش نوجوانان در حادثه عاشورا اختصاص داده شده و موضوع برنامه دختران نیز «برده خوانی حرکت امام رضا(ع) از مدینه به مرو» است.

یادواره شهدای لشکر فاطمیون در حرم مطهر رضوی

مدیر امور زائران غیرایرانی آستان قدس رضوی ویژه برنامه‌های فرهنگی زائران غیر ایرانی حرم مطهر رضوی در دهه پایانی ماه صفر را تشریح کرد. سید جواد هاشمی‌نژاد اظهار کرد: ارائه لگوی رفتاری اهل بیت(ع) به ویژه برای نسل جوان در سایه تبیین شخصیت نبی مکرم اسلام(ص) به عنوان اسوه حسنه و ارائه خدمات فرهنگی تبلیغی به زائران پیاده از رویکردهای اصلی این ویژه برنامه‌ها در این ایام خواهد بود. وی افزود: در این ایام همچنین مسابقه بزرگ کتابخوانی «رحمت جوادان» به چهار زبان عربی، اردو، انگلیسی و آذری برگزار خواهد شد. وی ادامه داد: نخستین شب شعر بین المللی «اربعین» با حضور ۴۰۰ نفر از شعرا و ادب دوستان از ۲۰ کشور جهان سه شنبه ۲۳ آبان در مرکز نمایشگاه‌ها و همایش‌های آستان قدس رضوی واقع در ورودی باب الجواد برگزار و شعری از اشعار خود را به ۶ زبان فارسی، عربی، انگلیسی، اردو، ترکی و آذری در مدح حضرت محمد(ص) و اربعین حسینی قرائت کردند. وی بیان کرد: یادواره شهدای مدافع حرم پنجشنبه ۲۵ آبان در رواق غدیر برپا خواهد شد و در این مراسم از خانواده شهدای لشکر فاطمیون تجلیل به عمل خواهد آمد.

شهرسازی معارفی میزبان زائران خردسال امام رئوف

رئیس اداره امور نمایشگاه‌های آستان قدس رضوی گفت: همزمان با دهه آخر صفر شهرسازی معارفی در ورودی باب الجواد(ع) میزبان زائران خردسال حضرت رضا(ع) است. محمدحسینی با بیان این خبر گفت: این شهرسازی از ۱۵ آبان فعالیت خود را از سر گرفت و تا پایان آذر ماه در دو نوبت صبح و عصر از ساعت ۸:۳۰ تا ۱۲:۳۰ و ۱۴:۳۰ تا ۱۹:۳۰ پذیرای عموم کودکان و نوجوانان زائر و مجاور است.

وی با اشاره به تمهیدات لازم به منظور دائمی شدن این شهرسازی تصریح کرد: بازگشایی این شهرسازی در واقع فرصتی برای پیش‌بینی مکان و آموزش نیروهای مجری و تکمیل فرایند جامع‌ای این مجموعه است که امیدواریم تا پایان آذر ماه مکان و موقعیت دائمی این شهرسازی قطعی شود. حسینی با اشاره به دریافت هزینه اندک برای بهره‌مندی از مجموعه بازی‌های این شهرسازی عنوان کرد: در ابتدا این شهرسازی به صورت رایگان به ارائه خدمات می‌پرداخت که به منظور تأمین بخش کوچکی از هزینه‌های مؤسسه فرهنگی تبیان که با بهره‌مندی از نیروهای جهادی و خودجوش این مجموعه را ایجاد کرده بودند، تصمیم بر آن شد تا هزینه بسیار اندکی دریافت شود.

نیمه‌های شب حرم را در این ایام از دست ندهید

مجاوران بارگاه امام هشتم(ع) از ساعت ۲۲ با قرائت قرآن آغاز می‌شود و در ادامه ذاکران و مداحان خاندان عصمت و طهارت به مرتبه‌سرایی، سینه‌زنی، قرائت زیارت جامعه کبیره، دعای ابوحمزه ثمالی، مناجات امیرالمؤمنین(ع) در مسجد کوفه و ... می‌پردازند. ویژه برنامه مناجات خوانی نیز همچون ماه‌های گذشته جمعه شب‌ها از ساعت ۲ بامداد با حضور مداحان کشوری در رواق امام خمینی(ره) برگزار می‌شود.

در شب‌های دهه پایانی ماه صفر، ویژه برنامه مناجات خوانی و عزاداری بامدادی در رواق دارالهدایه حرم مطهر رضوی برگزار می‌شود. طبق سال‌های گذشته برنامه «مناجات خوانی» و «عزاداری» بامدادی، توسط هیئت رزمندگان سراسر کشور در رواق دارالهدایه در طول شب‌های دهه پایانی صفر برپا می‌شود. ویژه برنامه‌های باشکوه مناجات خوانی و عزاداری هیئت رزمندگان اسلام از سراسر کشور با حضور خیل عظیمی از زائران و

خدام حرم رضوی به استقبال زائران پیاده رفتند

خدامان و فراشان در خدمت زائر حضرت

خلیل منبئی در ادامه به تشریح خدمات ارائه شده در ایستگاه استقبال از زائران پیاده حرم مطهر رضوی در کیلومتر ۶ جاده قوچان پرداخت و گفت: همزمان با روزهای پایانی ماه صفر و به مناسبت شهادت حضرت رضاع، فراشان حرم مطهر رضوی علاوه بر کفشداران در ایستگاه استقبال از زائران واقع در کیلومتر ۶ جاده قوچان به زائران پیاده حرم حضرت علی بن موسی الرضا(ع) خدمت‌رسانی می‌کنند. معاون اماکن متبرکه و امور زائرین آستان قدس رضوی عنوان کرد: این ایستگاه با در اختیار داشتن ۱۰ هزار متر مربع زمین و ۵ هزار مترمربع فضای سرپوشیده روزانه پذیرای بالغ بر ۱۰ هزار نفر از زائران عزیزی است که از جاده قوچان قصد تشریف به مشهد مقدس را دارند.

معاون اماکن متبرکه و امور زائرین آستان قدس رضوی در خصوص خدماتی که در این مرکز به زائران ارائه می‌شود، تصریح کرد: فضا و امکانات اسکان و استراحت روزانه بالغ بر ۳ هزار نفر در این ایستگاه تدارک دیده شده، همچنین علاوه بر اسکان این ایستگاه قادر است روزانه از ۱۰ هزار نفر از زائران با غذای گرم پذیرایی کند.

وی با اشاره به امکانات رفاهی موجود در این ایستگاه افزود: در این ایستگاه ۵۰ چشمه سرویس بهداشتی و ۴۰ چشمه حمام و یک واحد نانوايي برای خدمت‌رسانی بهتر به زائران تدارک و مهیا شده است.

این مقام مسئول به استقرار تیم پزشکی در این ایستگاه اشاره کرد و افزود: واحد سلامت مستقر در این ایستگاه به همه ملزومات یک بیمارستان صحرائی مجهز بوده و با کادر پزشکی ۷ نفره و ۴۵ نفر پرستار و ۳ دستگاه آمبولانس آماده ارائه هرگونه خدمات درمانی و بهداشتی به زائران است.

به گفته معاون اماکن متبرکه و امور زائرین آستان قدس رضوی روزانه به طور ثابت ۱۰۰ نفر خانم و ۱۰۰ نفر مرد و ۵۰ نفر از فراشان حرم مطهر رضوی در دو شیفت و در ۷ سالن متعلق به این مرکز به زائران پیاده بارگاه منور رضوی خدمت‌رسانی می‌کنند.

وی در خصوص فعالیت‌های فرهنگی برنامه‌ریزی شده در این ایستگاه گفت: از سوی سازمان فرهنگی آستان قدس رضوی روزانه ۱۵ مبلغ خانم و ۲۰ مبلغ مرد برای برگزاری مراسمی نظیر اقامه نماز جماعت، پاسخگویی به مسائل شرعی، ایجاد حلقه های معرفت و همچنین برگزاری مسابقات فرهنگی و اهدای جوایز متبرک حرم مطهر رضوی به این ایستگاه‌ها اعزام و مستقر شده‌اند.

حدود ۱۵ سال است که خدام حرم مطهر رضوی خدمت به زائران را تنها محدود به حرم مطهر رضوی و اماکن متبرکه نکرده‌اند بلکه در دهه آخر صفر که خلیل عظیمی از زائران با پای پیاده به مشهد الرضا(ع) می‌آیند، خدامان این آستان مقدس با لباس خدمت به استقبال این زائران در جاده‌ها و مسیرهای منتهی به مشهد مقدس رفته و از آنها پذیرایی می‌کنند.

خدام حرم مطهر رضوی در دهه پایانی ماه صفر و همزمان با ایام رحلت جانگداز رسول اکرم(ص)، و شهادت امام حسن(ع) و حضرت رضاع(ع) در ۴۰ ایستگاه درون شهری و ۱۲ ایستگاه بین شهری از زائران پیاده‌ای که برای عرض تسلیت این ایام با پای پیاده به حضور حضرت رضاع(ع) مشرف می‌شوند، به صورت ویژه به استقبال آنها رفته و خدمت‌رسانی می‌کنند.

معاون اماکن متبرکه و امور زائرین آستان قدس رضوی در گفت‌وگو به خبرنگار ما به تشریح نحوه خدمت کفشداران و دربانان حرم مطهر به زائران پیاده در جاده‌های منتهی به مشهد مقدس پرداخت و گفت: ایستگاه خدمت‌رسانی جواد الائمه(ع) در محور نیشابور به مشهد در شهر ملک آباد قدیمی‌ترین ایستگاه خدمت‌رسانی و استقبال از زائران پیاده است که امسال برای پانزدهمین سال متوالی به زائران پیاده خدمت‌رسانی می‌کند.

۱۵ سال میزبان زائران پیاده هستیم

به گفته منبئی این ایستگاه که با سابقه‌ترین ایستگاه ویژه استقبال از زائران پیاده امام رضاع(ع) به شمار می‌رود، توسط کفشداران و انواریاران حرم مطهر رضوی از ۱۵ سال پیش اداره می‌شود و از سال گذشته با تشکیل گروه کفشداران خواهر، در هر روز و در دو شیفت کاری ۱۲ ساعته ۵۰ کفشار خواهر در کنار سایر کفشداران مرد به زائران پیاده خدمت‌رسانی می‌کنند.

وی با بیان اینکه هر آنچه که زائران پیاده اعم از خدمات رفاهی، فرهنگی، غذایی مورد نیاز داشته باشند توسط خدام در این پایگاه تأمین شده است، اظهار کرد: در حال حاضر این ایستگاه با دارا بودن ۶ هزار مترمربع فضای سرپوشیده روزانه گنجایش اسکان ۶ هزار زائر پیاده را دارد، همچنین با وجود برودت هوا این فضا به وسایل گرمایشی مجهز و به تعداد زائران پتو در نظر گرفته شده است.

آمدگی برای پذیرایی از ۱۵ هزار زائر

وی در ادامه افزود: این ایستگاه با دارا بودن آشپزخانه اختصاصی روزانه قادر است بالغ بر ۱۵ هزار زائر را در وعده‌های غذایی مختلف با غذای گرم پذیرایی کند.

معاون اماکن متبرکه و امور زائرین آستان قدس رضوی با بیان اینکه در روزهای پایانی ماه صفر بالغ بر ۳۰۰ نفر روزانه در این ایستگاه مشغول خدمت‌رسانی به زائران پیاده هستند، اظهار کرد: این مرکز دارای تیم پزشکی ۳۰ نفره مخصوص است که انواع جراحات و بیماری‌های زائران را درمان می‌کنند.

منبئی در ادامه برگزاری نماز جماعت، حلقه‌های معرفت، جلسات سخنرانی و مداحی، پاسخگویی به مسائل شرعی و ... را از جمله برنامه‌های ثابت و مستمر فرهنگی، تبلیغی و مذهبی این ایستگاه برشمرد که از سوی سازمان فرهنگی آستان قدس رضوی برای معرفت‌افزایی زائران پیاده در این ایستگاه در حال برگزاری است.

قصه زائران و مجاوران حضرت

روسری «گل بهی»

معلومه که دختر جوان، «تازه عروس» ه و دامادش هم با جیب «پُر» پُر نیومده، چون دختر ک مدام روسری های بازار رو بالا و پایین می کنه و همسرش هم بهونه می آره و نمی خره! اما این روسری «گل بهی» یه چیز دیگه ست.

دختره ده بار روسری رو انداخته روی مقنعه اش و توی آینه مغازه، خودش رو دیده.

دامادش هم ده بار دسته اسکناس جیبش رو شمرده و مطمئننه که نمی تونه روسری رو بخره.

مرد مغازه دار، جووری که داماد نفهمه، کاغذ قیمت روسری رو در پشت ویتترین با روسری کناریش که ارزون تره، عوض می کنه و رو به داماد می گه:

- پسندیدین؟ ارزونه ها!

بعد، بی اونکه جوون رو گیج کنه، کاغذ پشت ویتترین رو نشون داماد می ده.

گل از گل عروشم می شکفه:

- بیاها! دیدی گفتم ارزونه! بخر دیگه!

لیخند داماد یعنی مرد مغازه دار باید کاغذ کادوش رو بیاره.

مرد مغازه دار از روزی که خودش رو خادم زائر ای امام رضاع) فرض کرده، بارها این جابجایی رو کرده...

سفر «نبات متبرک»

معلوم بود که «دفعه اولی» بودن.

اول که از در کنار ایوون طلای «صحن آزادی» بیرون اومدن و از کنار حوض میون صحن گذشتن، دقت نکردم، اما وقتی به «سر در» روبه روی ایوون رسیدن و پشت به خروجی ایستادن، فهمیدم که برای بیرون از حرم، عجله داشتن.

زن و شوهر جوون عجله داشتن، اما انگار پای زن نمی رفت. با نگاه و اشاره به همسرش التماس می کرد که یه کم دیگه بمونن. همسرش هم مضطرب، چیزهایی می گفت و خواهش می کرد که همسرش عجله کنه.

انگار بلیتی گرفته بودن و دیر شده بود، اما انگار باز هم پای زن همراهی نمی کرد. با چشم هاش دنبال کسی یا چیزی بود.

اضطراب زن به اوج رسیده بود که دستی بسته کوچیک «نبات متبرک» رو با لیخندی آروم، به زن هدیه کرد.

زن مات موند. بسته رو گرفت و به چهره گیرای «خادم» که نبات رو هدیه کرده بود، خیره شد.

خادم خیر نداشت که زن برای قبولی آشتی اش با خدا، از امام رضاع) یه «نشونه» خواسته بود!

حرم نرفته

پرستار بخش، ذله از دست جوون غریبه، گفت:

- آخرین بارت باشه فرار می کنی، حواست نیست که چی به سر خودت می آری!

جوون غریبه -انگار- همه حواسش به پنجره و منظره «گنبد» بود.

پرستار بخش ادامه داد:

- دکتر ده بار سفارش کرده تا همه چیزت متعادل نشده، از بیمارستان نری، می فهمی؟

جوون، کلافه از شرایطی که براش پیش اومده بود، نگاهش رو از پنجره گرفت و به پرستار خیره شد، بعد آهسته و زیرلیبی (با یه کم التماس پنهان)، گفت:

- من، می فهمم، شسمایین که خالم رو نمی فهمین؛ از شهر خودم کوبیدم و به عشق امام رضاع) تا اینجا اومدم، اون وقت -هنوز حرم نرفته- مسموم شدم و افتادم اینجا.

چیزی در دل پرستار بخش لرزید. جوون عاشق رو نگاه کرد. احساس کرد آگه خدا به جوون بال می داد، یه لحظه هم روی تخت بند نمی شد. تو دلش قنذاب شد که شده بود «خادم» بخشی که جوون عاشق امام، بیماراش بود.

تکه سوخته

«شاطر»، نگاهی به جوون کرد و با یه کم اخم، اشاره کرد به نونی که از تنور در آورده بود.

پسر، لب هاش رو حرکتی داد؛ یعنی که:

- مگه نون من چشه؟! شاطر، گوشه های نون رو کند و گفت:

- حواست نیست ها! اینها که قلمبه خمیرن. (با انگشت زد روی تکه سوخته و سوخته هه رو کند) این هم که سوخته. اون هم وسط نونو می خوام ما رو بدبخت کنی پسر؟! پسر، شونه هاش رو انداخت بالا:

- بدبخت؟! دهکی! یا یه نون خمیر، بدبخت می شی؟! شاطر، نگاهی به عکسی که از مجله کنده و به دیوار مغازه اش زده بود، کرد و آروم آروم گفت:

- معلومه که بدبخت می شیم؛ این نون رو زوار امام رضاع) می خورن پسر! من و تو این پسره حبیب، اول خادم حضرتیم و بعد، شاطر!

چهارشنبه
۲۴ آبان ۱۳۹۶
۲۶ صفر ۱۳۳۹
۱۵ نوامبر ۲۰۱۷
شماره ۱۰۷

۴

تمام آنهایی که به زیارت هشتمین امام شیعیان، حضرت رضا(علیه السلام) مشرف می‌شوند، هر یک برای خود و در دل داستانی دارند. یکی نذر کرده، برای دیگری گرفتاری پیش آمده، بیماری روی تخت بیمارستان داشته، آن یکی ازدواج و اشتغالش به مشکل خورده و خلاصه همه راهی حرم می‌شوند تا یا به حاجت‌شان برسند و یا اگر مصلحت نیست با آقا درددل کنند و کوله‌بار غم و غصه‌شان سبک شود. خلاصه به تعداد همه زائران و مجاوران حضرت که در شبانه‌روز وارد و خارج از حرم می‌شوند، داستانی هست و یا قصه‌ای در حال شکل‌گیری است. در ادامه ۸ داستان واقعی را از کتاب «نقاره‌زنی آهوها» برگرفته از خاطره‌های سفر به مشهد امام رضا(ع)، نوشته سید محمد سادات اخوی پیشکش حضورتان می‌شود. این کتاب که مجموعه‌ای هشت جلدی است، توسط انتشارات «به‌نشر» چاپ شده است.

باسوت پلیسی

راننده‌های دور «میدون»، از وقتی اومده، توی دلشون قند آب می‌شه. خودشون هم می‌گن قبل‌ها که «اون» بوده، هم خلش تنگ بوده و چپ و راست همه رو جریمه می‌کرده، هم مردم از رفتارشان ناراضی بودن. حتی یکی از راننده‌ها تعریف کرده براش که به شب از ماه مبارک «رمضان» (درست قبل از شروع برنامه احیای حرم) به پیرزن زائر خواسته سوار به تاکسی بشه، اما «اون» نذاشته و با سوت پلیسی خودش، هم راننده رو مجبور به دور شدن کرده، هم پیرزن رو مجبور کرده که با اون پای لنگ و خس خس سینه «آسم» بش، ۱۵۰-۱۰۰ متری رفته دورتر تا برسه به جایی که برای سوار شدن مسافرها مُجاز بوده، اما راننده‌ها می‌گن از وقتی که «این» اومده، هم اخلاقیش با راننده‌های «خطی» و تاکسی‌های عبوری بهتره، هم آگه زائری بخواد سوار تاکسی‌ای بشه، خود «این» کمک می‌کنه که ترفیک درست نشده. آرزوی این، اینه که «آقا» به «این» خادم دور میدون حرمش نظر کنه.

مرد سیلیو

هرکی ندونه، خیال می‌کنه مغازه مرد «سیلیو» سمساریه، بس که آت و آشغال داره. از تلویزیونی که دل و روده‌اش بیرون ریخته تا سهراهی سیم‌دار عهد بوق. حتی یه بخاری برقی خراب هم افتاده یه گوشه که انگار مال یکی از پادشاهان هخامنشی بوده، بس که کهنه‌ست! برای همین هم «مرد جوون» -وقتی ناامید از همه جا- اومد به «این» مغازه، تردید کرد که مرد سیلیو (با اون همه کار «تعمیری»)، وقت تعمیر سشوارش رو داشته باشه و حالا که -۲۴ ساعته- سشوارش تعمیر شده، ناباوره. مرد سیلیو هم فقط گفته: -مشتری‌هام می‌دونن که توی مغازه من، کار مسافران زائر آقا، مقدم بر همه‌ست. خدمتگزاری ما همین قدره دیگه جوون!

به هزار راه

پسره از وقتی به کنار «ضریح» رسیده، هزار بار تلاش کرده که از خودش عکس «سلفی» بگیره، اما خادمان دور ضریح که نمی‌خوان پسره «پشت به ضریح» بایسته و به امام بی‌احترامی بشه؛ نداشتن. پسره از راه دور اومده و سماجت می‌کنه تا بالاخره یه یادگاری تصویری از حرم «امام رضا جان»ش بیره، اما خادمان دور ضریح هم اصرار می‌کنن که کسی به خاطر عکس، بی‌توجه به امام نشه. پسره به هزار راه فکر می‌کنه؛ خادمان هم راه‌ها رو می‌بندن! یه‌تو یکی از خادمان حرم سر می‌رسه و دست پسره رو می‌گیره. پسر اول نگران می‌شه، اما به چهره‌اش که نگاه می‌کنه، دلیلی برای نگرانی نداره. از ضریح کمی دور می‌شن؛ مرد خادم می‌گه: -اینجا هم مانعی نیست، هم اهانت به امام نمی‌کنیم؛ آگه عکس بگیریم، بده خودم بگیرم ازت. پسره، هاج و واج نگاه می‌کنه.

نجالت بکش اخوی

مرد، محو دست‌ها و شونه‌های پیرمرد مونده که چطور با دقت کار می‌کنه و مدام کفش‌ها رو نگاه می‌کنه تا جایی شون واکس نخورده نمونه. مرد از اتوبوس که پیاده شده، پاش رفته توی یه چاله آب بارون که به خاطر خاک و خُل کف پایانه مسافری، گل شده بود. از همون جا تا اینجا (دم حرم)، یه‌ریز به خودش و بی‌دقتیش بد و بیراه گفته تا رسیده به این پیرمرد واکسی و -از خدا خواسته- کفش‌ها رو داده دست پیرمرد؛ البته با کلی عذرخواهی که زحمت پیرمرد زیاده شده. پیرمرد هم بی‌اونکه اخم کنه، تند و تند مشغول کار شده و حالا، آخرین «دست واکس» رو می‌زنه: -نجالت بکش اخوی! شما زائر آقایی و ما هم خادمشیم، آگه خدا قبول کنه؛ دست‌مزد چیه؟! صلوات بفرست و ما رو هم دعا کن! صدای پیرمرد واکسی، گل لبخند رو می‌نشونه روی لب مرد مسافر.

چهارشنبه
۲۴ آبان ۱۳۹۶
۲۶ صفر ۱۴۳۹
۱۵ نوامبر ۲۰۱۷
شماره ۱۰۷

🌙 الهام رمضان

مثل همه مردم دنیا، توریست‌هایی که به حرم امام رضا (ع) می‌آیند، به قول یک نفر از همین توریست‌ها دو دسته‌اند: یا مذهبی هستند و یا مذهبی نیستند! گروه غیر مذهبی که خوب طبق انتظار درگیر فضای معنوی زیارت و نیایش نمی‌شوند. با این وجود نمی‌توانند تنها با در نظر گرفتن معماری فوق‌العاده آن، شکوه و عظمتی که در جای جای حرم مطهر موج می‌زند را نادیده بگیرند و همواره محو زیبایی‌های آن می‌شوند. شاهکارهای هنری برجسته در قالب آینه کاری، گچ‌بری، کاشی‌کاری و حتی قالی‌هایی که حاصل دست و ذهن هنرمندان این سرزمین است. غافل از اینکه همین هنرمندی‌های بی‌نظیر اعتبار و زیبایی دل‌فریب خود را مدیون عشق هنرمندان به صاحب این بارگاه هستند.

یادم می‌آید که والتروه، بانوی کهنسال اتریشی در حالی که محو تماشای زیبایی‌های داخل رواق بود، گفت: «می‌توانم حس کنم که اجر به اجر این دیوارها با عشق روی هم چیده شده‌اند.» و این بازخوردی است که از بسیاری از ایشان دریافت کرده‌ام، فارغ از اینکه از کدامین بخش این کره خاکی به اینجا آمده‌اند. اما در دسته بعدی انسان‌هایی قرار می‌گیرند که حتی در سفر هم در جستجوی متاعی معنوی هستند. در واقع معنویت بخشی از دغدغه وجودی ایشان است. درست مثل گروه ایتالیایی که چند وقت پیش در حرم مطهر همراهیشان کردم. آنها همواره متوجه حال و هوای معنوی حرم بودند، به شیوه نیایش زائران دقت می‌کردند و از چرایی آن می‌پرسیدند. به مهرها اشاره کرده و می‌پرسیدند این چیست و برای چه کاری است؟ هنگام شنیدن آذان و بعد از اینکه برایشان توضیح دادم که این اعلان عمومی وقت نماز و عبادت است، برای لحظاتی سکوت کردند و تنها به صدای آذان گوش دادند. با اینکه از معنی آن چیزی متوجه نمی‌شدند اما انگار طنین این دعوت را دریافت می‌کردند.

چهارشنبه
۲۴ آبان ۱۳۹۶
۶ صفر ۱۳۳۹
۱۵ نوامبر ۲۰۱۷
شمساره ۱۰۷

بعد از آن نوبت این بود که برای مدتی کوتاه به تماشای نماز جماعت بایستند و شاید همراه نمازگزاران به زبان دل خود با پروردگار نیایش کنند. نکته‌ای که برایشان بسیار جالب بود اینکه در زمانی کوتاه جمعیت انبوه زائران، در صوفی منظم جای می‌گیرند و بعد از نماز دوباره پراکنده می‌شوند و در فاصله‌ای کم، پس از فراغت از نماز جماعت در گوشه‌های نشسته و به تنهایی مشغول راز و نیاز می‌شوند. این تکرار وحدت و کثرت و دوباره وحدت و کثرت، هارمونی معنوی ایجاد می‌کند که ندای روح‌نواز آن باعث می‌شود که یکی از آنها اذعان کند که: «اینجا (حرم مطهر) بزرگ‌ترین مسجد زنده دنیاست»

اما این همه نظم و هماهنگی و این فضای زیبا و پاکیزه حتماً هزینه نگهداری زیادی هم نیاز دارد، این سؤال یکی از افراد گروه بود و من در جواب ایشان گفتم: هر آنچه در این حرم مطهر می‌بینید همه بر اساس سنت وقف است. یعنی از قدیم الایام مردم ما به جهت ارادتی که به امام رضا (ع) احساس می‌کنند، بخشی از درآمد یا مایملک خود را به این بارگاه هدیه و البته همواره سعی می‌کنند که این هدیه از بهترین‌هایی باشد که در اختیار دارند. صحبت که به اینجا رسید، گشت حرم‌شناسی تقریباً به پایان رسیده بود و کم‌کم داشتم خودم را آماده خداحافظی از این آنها می‌کردم که یکی از خانم‌های گروه دستم را گرفت و یک اسکناس دُرشت تا نشده در دستم گذاشت و گفت: «این هدیه من است به امام رضا...»

برشی از سیره سیاسی امام رضا (ع) بلوغ جامعه شیعه برای امتحان‌های پیچیده

عموی حضرت ثامن‌الائم (ع) در میان شاگردان خود در مسجد نبوی نشسته و مشغول تدریس بودند. در همین حال، امام جواد (ع) که به حسب ظاهر خردسال بودند، وارد شدند. جناب علی‌بن‌جعفر به احترام ایشان، تمام‌قد بلند شد و به استقبال حضرت رفت و با تحت‌الهنک خود، غبار کفش حضرت را پاک کرد و دست حضرت را بوسید. شاگردان که از این کار ایشان تعجب کرده بودند، گفتند: این کار شایسته شما نیست! سن و سالی از شما گذشته و عالم بزرگی هستید و چند تن از امامان را درک کرده‌اید! علی‌بن‌جعفر در پاسخ به آنها گفت: این‌گونه نیست؛ خدای متعال محاسن سفید من را لایق امامت ندانسته‌اند و در عوض این آقاها را لایق چنین مقامی دیده‌اند.»

شکل‌گیری مرکزیت در جهان شیعه

اگرچه جمعیت جامعه شیعیان در زمان ولایت امام رضا (ع) از کثرت قابل توجهی برخوردار شده بودند، اما در دنیای اسلام متفرق بودند و مرکزیت خاصی نداشتند. در چنین شرایطی امام رضا (ع) به مرو هجرت فرمودند و تدابیری اندیشیدند که مأمون مجبور شد به بغداد کوچ کند. بخش دیگری از تدابیر تاریخی ثامن‌الحجج (ع) فراخواندن امامزاده‌ها به سمت خراسان بود. هجرت این بزرگواران موجب شد تا مدنیت شیعه در ایران، حول امامزاده‌ها شکل بگیرد. شهرسازی در ایران، حول بیوت نومه اطهار (ع) توسعه یافت و مردم حول نسل نورانی نبی اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) گرد آمده بودند.

اقامه ولایت ائمه (ع)

حضرت رضا (ع) در هجرتی که به خراسان داشتند، ضمن ایجاد مرکزیت برای شیعیان، حقیقت ولایت و امامت را احیاء نمودند و شأن امام را به جامعه اسلامی معرفی کردند. این‌که می‌گویند: ثواب زیارت امام رضا (ع) از ثواب زیارت جدشان بیشتر است، از این مسئله نشأت می‌گیرد که ثواب زیارت امام رضا (ع) «ثواب اقامه» است. زیارت امام رضا (ع) به معنی اقامه ولایت دوازده امام معصوم (ع) است.

مأمون که یکی از باهوش‌ترین خلفای بنی‌عباس بود، وی با شریک کردن امام رضا (ع) در حکومت خود، این هدف را دنبال می‌کرد که به همه نشان دهد مسئله حکومت، قدسی و زمینی و آسمانی ندارد و حتی اگر امام شیعه نیز در این مسند بنشیند و دست او به حکومت باز شود، همان کاری را انجام می‌دهد و سیاستی را در پیش می‌گیرد که ما انجام می‌دهیم. اما برعکس؛ امام رضا (ع) نیز بر آن بودند تا با پذیرفتن ولایتعهدی، این مسئله را نشان دهند که خلافت الهی، امر دیگری است و اگر امام بر مسند حکومت بنشیند، به گونه دیگری رفتار خواهد کرد. آن‌چه می‌توانیم در مورد تحولات عظیم جامعه شیعه در عصر امام رضا (ع) که با تدابیر آن حضرت صورت گرفته بود، صحبت کنیم، تنها وجه ظاهری و مملکی آنها است. باطن تحولات و آن حقیقت ملکوتی‌ای که با تصرفات ایشان صورت پذیرفت، از دسترس ما خارج است.

رواج گفت‌وگو و باب ولایت ائمه معصومین (ع)

یکی از تغییرات جدی که در عصر امام رضا (ع) واقع شد، این بود که گفت‌وگو و امامت و گفت‌وگو در باب ولایت ائمه معصومین (ع) به طور جدی در جامعه رواج یافت و تقیه در موضوع ولایت نسبت به زمان‌های قبل برداشته شد؛ از همین رو است که اکثر معارف سنگین حول مقامات ائمه (ع) در دوره ایشان آشکار شد و زمینه‌های پدید آمدن معارف بیشتری در این حوزه، همچون زیارت جامعه کبیره بیان شود و بستر معرفی امام و امامت از نو احیا گردد.

مقابله با انشعابات آتی

در پی نشر و احیای چنین معارف نابی بود که جامعه شیعه این قابلیت را پیدا کرد تا برای اولین بار به امام خردسال امتحان شود و از این آزمایش سخت، سربلند بیرون آید. شیعه در زمان امام رضا (ع) آن قدر بالغ شده بود که پس از ایشان، انشعاب جدی دیگری در میان شیعیان پدیدار نشد. در حالی که سه تن از امامان پس از ایشان - امام جواد، امام هادی و امام عصر (عج) - از نظر سنی خردسال بودند. در نقل آمده است: «روزی جناب علی‌بن‌جعفر علیه‌الرحمه

گزارش

زائران پیاده؛ میهمانان جدید زائرشهر رضوی

امام مهربان در دلشان بوده است، نخستین گروهی که در زائرشهر رضوی اسکان داده شدند زائران استان سیستان و بلوچستان بودند، پس از آن زائرانی از استان‌های خراسان جنوبی، کرمان، خوزستان، همدان، تهران، اردبیل، لرستان، خراسان شمالی، چهارمحال و بختیاری، مازندران، گلستان، اصفهان، خراسان رضوی، البرز، زنجان و قزوین میهمان آستان قدس رضوی یا بهتر بگوییم میهمان ویژه امام رضا (ع) بوده‌اند.

در حال حاضر پذیرش زائران در زائرشهر تنها به صورت گروهی و در قالب کاروان‌های زیارتی «مهر درخشان» انجام می‌شود و پذیرش به صورت خانوادگی و انفرادی زائران انجام نخواهد شد. این کاروان‌ها از طریق دفاتر نمایندگی آستان قدس رضوی در استان‌های مختلف شناسایی و جذب می‌شوند و در قالب گروه‌های ۴۶ نفره به مشهد مقدس می‌آیند و با هماهنگی معاونت امداد مستضعفان این آستان مقدس در زائرشهر اسکان داده می‌شوند. هر بلوک زائرشهر در دو طبقه احداث شده است که طبقات دوم دارای ۱۳ اتاق با ظرفیت هشت اتاق چهار تخته و پنج اتاق سه تخته است و طبقات پایین دارای ۱۲ اتاق با ظرفیت چهار اتاق پنج تخته و شش اتاق چهار تخته می‌باشد که در اختیار زائران قرار می‌گیرد. با تکمیل پروژه زائر شهر به صورت کامل، فضایی مسقف در حدود ۲۲۰ هزار متر مربع شامل فضاهای اقامتی و خدماتی احداث خواهد شد و به این ترتیب زائرشهر رضوی ظرفیت اسکان روزانه حدود ۲۰ هزار نفر را در خود خواهد داشت. در ایام دهه آخر صفر جمعیت زیادی از زائران امام مهربانی به عشق حضرت با پای پیاده به مشهدالرضای (ع) مشرف می‌شوند از این رو اسکان بخشی از این زائران در زائرشهر صورت می‌پذیرد.

موضوع اسکان زائران یکی از معضلاتی است که مشهد مقدس از دیرباز با آن مواجه بوده و بدون شک هنوز هم یکی از اساسی‌ترین مشکلات زائران در شهر مقدس مشهد به شمار می‌آید. این مشکل در ایام و مناسبت‌های ویژه که مشهدالرضا مملو از زائرانی می‌شود که به عشق این امام همام به سوی مشهد شتافته دوچندان می‌شود. زائران بعد از خستگی راه با مشکلات و هزینه بالای اقامت روبه‌رو و مجبور می‌شوند صبح را تا شب در حرم و یا در کمپ‌های زائر که در خور شأن زائران این امام مهربان نیست، سر کنند.

اما خب آستان قدس رضوی با رویکرد جدیدی که اتخاذ کرد، یکی از دغدغه‌های جدی خود را ساماندهی و فراهم آوردن شرایط اسکان مناسب برای زائران به ویژه قشر کم‌درآمد جامعه اعلام کرد و در این عرصه تنها به شعار نیز بسنده نکرده و در عرصه عمل گام گذاشت. افتتاح فاز اول زائرشهر رضوی در تابستان سال جاری گواهی بر این ادعاست.

پروژه زائرشهر در سه فاز و در زمینی به مساحت ۳۵ هکتار در حال ساخت است که بر اساس نقشه‌های مصوب، بخش عمده آن را فضاهای روباز و مفرح تشکیل خواهد داد. ساختمان‌های این شهرک شامل دو بخش اقامتی و خدماتی است که حدود ۲۱ درصد از کل فضای زمین را ساختمان‌های اقامتی و در حدود ۴ درصد از نیز فضاهای خدماتی اشغال خواهد کرد. با افتتاح فاز اول زائرشهر، این امکان برای آستان قدس رضوی فراهم شد تا میزان تعداد بیشتری از زائرانی باشد که بیش از ۴۰ سال حسرت زیارت این

کاروان‌ها از طریق دفاتر نمایندگی آستان قدس رضوی در استان‌های مختلف شناسایی و جذب می‌شوند و در قالب گروه‌های ۴۶ نفره به مشهد مقدس می‌آیند و با هماهنگی معاونت امداد مستضعفان این آستان مقدس در زائرشهر اسکان داده می‌شوند

راهنمای تشریف از ورودی شیخ طبرسی به روضه منوره

پای پنجره پولاد

ورودی شیخ طبرسی، ورودی پشت سر در حرم مطهر رضوی است. در حاشیه بیرونی این ورودی، ورودی باغ رضوان قرار دارد که عنوانی برای محوطه آرامگاه شیخ طبرسی است. آرامگاه شیخ طبرسی حالا به شکل یک بقعه آجری است که در حاشیه یک محوطه چمنکاری شده (صحن رضوان) قرار دارد. در حاشیه این ورودی سرویسهای بهداشتی قرار دارد.

زائران برای تشریف به روضه منوره از این ورودی، باید از طریق بست شیخ طبرسی وارد صحن انقلاب اسلامی بشوند. با ورود به بست شیخ طبرسی، نمایی از ایوان شمالی صحن انقلاب اسلامی و گلدسته طلای آن، پیش روی زائران قرار می‌گیرد.

سپس زائران با گذر از این ایوان، وارد صحن انقلاب اسلامی می‌شوند. این صحن، دو شناسه قدیمی دارد؛ سقاخانه اسماعیل طلائی و پنجره فولاد.

در صحن انقلاب اسلامی، یک ورودی برای تشریف خواهران به روضه منوره وجود دارد. این ورودی، ورودی رواق دارالشرف است که از طریق رواق دارالشکر به روضه منوره می‌پیوندد.

اما برادران برای تشریف، باید از طریق ایوان شرقی صحن انقلاب اسلامی (ایوان نقاره‌خانه) وارد بست شهید نواب صفوی شده و از آنجا از طریق ایوان شمالی صحن آزادی (باب‌الحکمه) وارد صحن آزادی بشوند و از ورودی دارالسرور و دارالسلام به روضه منوره برسند.

مسیر عمومی؛ ورودی شیخ طبرسی / صحن انقلاب اسلامی

مسیر خواهران؛ دارالشرف / دارالشکر / روضه منوره

مسیر برادران؛ صحن آزادی / دارالسرور / دارالسلام / روضه منوره

ویژگی‌های زیارتی و تاریخی:

– عبور از کنار آرامگاه شیخ طبرسی (باغ رضوان)

– مشاهده صحن عتیق، قدیمی‌ترین صحن حرم مطهر رضوی

– مشاهده ایوان طلای صحن عتیق، قدیمی‌ترین ایوان حرم مطهر رضوی

– مشاهده پنجره فولاد

– مشاهده سقاخانه تاریخی اسماعیل طلائی

– مشاهده بنای نقاره‌خانه

صحن انقلاب اسلامی

صحن انقلاب اسلامی یا صحن عتیق یا صحن کهنه، قدیمی‌ترین صحن در مجموعه حرم مطهر رضوی است. این صحن، ۶ هزار و ۷۴۰ متر مربع وسعت دارد. صحن عتیق دو بانی اصلی دارد و در دو زمان مختلف ساخته شده است. بر اساس شواهد تاریخی، ابتدا نیمه جنوبی صحن و ایوان طلای آن را امیرعلی شیرنویی، وزیر دانشمند سلطان حسین بایقرا، در سال ۸۸۵ قمری احداث کرد. نیمه شمالی صحن و ایوان عباسی و دو ضلع شرقی و غربی بنا در عهد صفویه به اهتمام شاه عباس صفوی در ۱۰۲۱ قمری به قرینه یکدیگر ساخته شد.

ضلع جنوبی صحن انقلاب اسلامی به شش رواق دارالولایه، دارالشرف، دارالشکر، توحیدخانه، گنبد الله‌وردیخان و دارالضیافه راه دارد. ضلع‌های غربی، شمالی و شرقی آن به ترتیب به بست‌های شیخ طوسی، شیخ طبرسی و شیخ حرعاملی ارتباط دارند.

این صحن، یک صحن چهار ایوانی است. ایوان طلای نادری در جنوب، ایوان عباسی در شمال، ایوان ساعت در ضلع غربی و ایوان نقاره‌خانه در شرق صحن که به قرینه یکدیگر ساخته شده‌اند.

قدیمی‌ترین ایوان صحن انقلاب در وسط ضلع جنوبی آن جای دارد. این ایوان ابتدا در عهد شاه طهماسب صفوی طلاکاری شد. بعدها نادرشاه افشار آن را دوباره طلاکاری کرد و پس از آن، به ایوان نادری معروف شد.

ایوان غربی، ایوان ساعت نامیده می‌شود و بر

پشت بام آن، یک برج ساعت شبیه برج

ساعت صحن آزادی قرار گرفته است.

ساعت این برج که توسط واقفی به

نام «عبدالحسین معاون» وقف

حرم مطهر شده است، دومین

ساعت تاریخی حرم مطهر

است.

ایوان شمالی صحن انقلاب

اسلامی مشرف به بست

شیخ طبرسی است. این

ایوان از شاهکارهای کم-

نظیر کاشی‌کاری است.

ایوان شمالی نیز دارای

کتیبه‌هایی هست. یک

گلدسته طلا هم روی بام

این ایوان قرار دارد.

ایوان شرقی صحن انقلاب

اسلامی، مشرف به بست

شیخ حرعاملی است. بر

بام این ایوان، ساختمان

نقاره‌خانه حرم مطهر قرار

گرفته است.

دارالشرف

دارالشرف در شمال

غربی روضه منوره قرار دارد و یکی از مکان‌های قدیمی آستان قدس رضوی است. این بنا از شمال به ایوان طلای صحن انقلاب، از جنوب به رواق دارالسیاده، از شرق به رواق دارالشکر و از غرب به رواق دارالولایه مرتبط است. رواق دارالشرف مسیر تشریف خواهران به روضه منوره از صحن انقلاب اسلامی است.

دارالشکر

رواق دارالشکر به روضه منوره متصل است. دارالشکر از مجموع دو رواق قدیمی، یکی مربوط به عصر صفویه و دیگری مربوط به عهد تیموریان تشکیل شده است. این دو مکان بعدها در سال ۱۳۴۴ قمری به صورت یک رواق درآمده و دارالشکر نامیده شده است.

چه ببینیم؟

در مسیر تشریف از ورودی شیخ طبرسی به روضه منوره، سه شاخص تاریخی حرم مطهر را می‌توانید ببینید. این سه شاخص عبارتند از: پنجره فولاد، بنای نقاره‌خانه حرم مطهر و سقاخانه اسماعیل طلائی.

پنجره فولاد

پنجره فولاد یا فولاد یک سطح منسبک است که در دیواره رواق توحیدخانه (دیواره حایل بین صحن عتیق و رواق توحیدخانه) نصب شده است و از ورای آن می‌توان نمایی از ضریح مطهر را دید. فلسفه وجود پنجره فولاد، حرمت‌گذاری به روضه منوره است تا اگر کسی عذر شرعی دارد یا به دلیل بیماری نمی‌تواند همانند دیگر زائران در کنار ضریح مطهر بایستد و اعمال عبادی را بجا بیاورد، بتواند از کنار این پنجره، خود را در کنار ضریح مطهر حس کند.

ظاهراً اولین پنجره فولاد در قرن نهم هجری قمری در روزگار صفویه و در زمان شاهزاده تیموری، همسر گوهرشاد آغا ساخته شده است. این پنجره نسبتاً کوچک از جنس فولاد بوده و در نزدیک‌ترین مکان ممکن به ضریح مطهر رضوی، در صحن عتیق قرار داشته است. پنجره فولاد اول، تا زمان حکومت ناصرالدین شاه قاجار در صحن انقلاب وجود داشته اما در عهد ناصر، پنجره دیگری، این بار از جنس برنز، ساخته شد که جایگزین پنجره اول شده است. دومین پنجره هم تا اوایل انقلاب اسلامی در حرم مطهر وجود داشته اما بخاطر فرسودگی، پنجره جدید جایگزین آن می‌شود. پنجره دوم حالا در رواق دارالشرف نصب است. پنجره فولادی که الان در صحن عتیق نصب است، برنزی است.

حرم مطهر یک پنجره فولاد دیگر هم دارد که در ضلع شرقی صحن جمهوری اسلامی نصب است.

بنای نقاره‌خانه

یکی از آثار زیبا و تاریخی صحن انقلاب اسلامی ساختمان نقاره‌خانه است که روی ایوان شرقی صحن انقلاب اسلامی قرار دارد. بنای نقاره‌خانه چندان تاریخی نیست و کمتر از ۱۰۰ سال قدمت دارد. این ساختمان دو طبقه، بجای بنای پیشین نقاره‌خانه ساخته شده که بنایی چوبی با سقف شیروانی بوده است. نمای بیرونی بنای نقاره‌خانه سراسر از کاشی فیروزه است. نمای داخلی بنا، تزییناتی ندارد و با رنگ آبی فیروزه‌ای، رنگ شده است. طبقه زیرین نقاره‌خانه محل نگهداری طبل‌ها و کُرناهایی است که دسته نقاره‌خانه با آن، نقاره‌زنی می‌کنند. طبقه ایوان مانند بالای، محل استقرار نقاره‌زن‌هاست.

سقاخانه اسماعیل طلائی

سقاخانه اسماعیل طلائی تاریخی‌ترین

سقاخانه (بخوری) حرم مطهر است.

اصل بنای این سقاخانه در روزگار

نادرشاه افشار بنا شده است.

طلاکاری آن اما به دوره

قاجار بر می‌گردد. این

سقاخانه در ابتدا صرفاً

یک سنگاب (حوض

بزرگ تراشیده شده از

سنگ) بود. ظاهراً این

سنگاب مرمری (با سنگاب

خوارزمشاهی، قدیمی-

ترین سنگاب حرم مطهر

اشتیاب نشود) توسط

نادرشاه از هرات به مشهد

آورده شده است. بعدها

در ۱۱۴۵ قمری بر روی

این سنگاب سایه‌گاهی

ساخته شد. این سایه‌گاه

همین بنایی است که

امروزه به عنوان سقاخانه

شناخته می‌شود.

این سایه‌گاه در روزگار

فتحعلی شاه قاجار توسط

سردار «اسماعیل خان

سنگسری» طلاکاری شد.

چه شخصی؟

بانویی که نامش

در حرم ماندگار شد

گوهرشاد بیگم معروف به گوهرشاد آغا، یکی از بانوان نمونه و مثال زنی تاریخ است. یکی از به یاد ماندنی‌ترین کارهایی که این بانو انجام داده، بنای مسجد گوهرشاد در حرم مطهر امام رضا(ع) است که برای همیشه نام این بانوی نیکاندیش را در تاریخ ماندگار کرده است.

گوهرشاد، همسر سلطان شاهرخ تیموری بود که پس از پدرش امیر تیمور، به مدت ۴۳ سال بر مناطق وسیعی از ایران و افغانستان حکمرانی کرد و در زمان او و در سال ۱۴۰۵ میلادی پایتخت تیموریان از سمرقند به هرات منتقل شد.

بانو گوهرشاد همچنین دختر امیر غیاث‌الدین ترخان یکی از امرای عهد تیموری است و مادرش بانو خان‌زاده بیگم است که در سال ۸۱۴ هجری قمری فوت کرد و در جوار مرقد مطهر امام رضا (ع) دفن شد.

گوهرشاد علاوه بر همسر، مشاور و همدم شاهرخ میرزا نیز بود و در بسیاری از تصمیمات مهم کشوری پادشاه از وجود وی بهره می‌برد. این بانوی محترم دارای دو پسر به نام ابراهیم سلطان و میرزا بایسنقر بود که ایشان هر دو هنرمند و در زمینه خطاطی ممتاز بودند. میرزا بایسنقر خوش‌طبع و هنرپرور بود

و در خط ثلث سرآمد دیگر خطاطان زمان خویش بود. کتیبه پیش طاق مسجد گوهرشاد به خط ثلث از هنرهای بایسنقر است که به دست خود او نگاشته شده. همچنین بزرگ‌ترین قرآن موجود که طول هر صفحه آن دو رزغ و نیم است از جمله آثار ارزنده اوست که هم‌اکنون برخی از صفحات آن در آستان قدس رضوی و کتابخانه آقای علی اصغر مهدوی در تهران نگهداری می‌شود.

میرزا سلطان ابراهیم، برادر میرزا بایسنقر هم‌مانند برادرش فاضل و هنرمند بود که قرآنی به خط نسخ بسیار عالی از وی در کتابخانه رضوی موجود است. همچنین کتیبه‌های بسیاری به خط میرزا ابراهیم در شیراز وجود دارد که در دارالصفاء و کتیبه موجود در بقعه ظهیری از جمله آنهاست.

اقدامات گوهرشاد بیگم

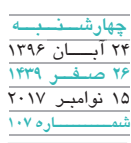
گوهرشاد بیگم آثار و ابنیه زیادی از خود بر جای گذاشت که می‌توان از مسجد جامع، مدرسه و خانقاه شهر هرات و مسجدی نیز در حرم مطهر رضوی نام برد، که این دو مسجد به نام خود وی به مسجد گوهرشاد معروفند و از شاهکارهای هنر و معماری و کاشی کاری قرن نهم هجری به شمار می‌رود. ناگفته نماند این بناها با هزینه شخصی این بانو ساخته شده است و به باور باستان‌شناسان، مسجد گوهرشاد یکی از دوازده بنای منحصر بفرد جهان شمرده شده و از لحاظ هنر معماری و کاشی‌کاری عالی‌ترین بنای جهان اسلام شناخته می‌شود.

از بناهای تاریخی دیگر گوهرشاد، بقعه شمس‌الدین در یزد، تربت شیخ جام، مسجد کبود تبریز، مسجد جامع اصفهان، مسجد شاه و یک چهارباغ، باغ چراچه، باغ جهان‌نما، باغ دلگشا و باغ ارم در ایران است.

همچنین این بانوی نیکوکار رواق‌های «دارالحفاظ» و «دارالسیاده» را در جوار مسجد گوهرشاد بنا کرد که معمار این دو رواق و دو مسجد در هرات و مشهد، قوام‌الدین شیرازی سرشناس‌ترین معمار ایرانی در آن دوران بود.

گوهرشاد آغا پس از اتمام بنای مسجد گوهرشاد در حرم مطهر در نیمه رجب سال ۸۲۹ هجری قمری رقباتی را وقف این مسجد کرد و تولیت این موقوفات را با اولاد خود و در صورت انقراض نسل اولادش با اولاد علی حمیدی علوی مشهدی رضوی، و در صورت انقراض اولاد ذکور و اناث علوی، تولیت با یکی از صلحای سادات عظام مشهد قرار داده که باید درآمد این موقوفات صرف عمران و آبادی مسجد، هزینه خطبا، امامان جماعت، حفاظ و مداحان، مؤذنان و فراشان این مسجد شود.

گوهرشاد بانو در سن ۸۱ سالگی بر اثر وسوسه جمعی و به دستور میرزا سلطان ابوسعید تیموری برادرزاده شاهرخ در هرات به قتل رسید، سپس در کنار قبر فرزندش شاهزاده بایسنقر میرزا و همسرش سلطان شاهرخ تیموری در مجموعه مدرسه و مسجد گوهرشاد هرات به خاک سپرده شد. مرقد این بانوی بزرگوار همچنان وجود دارد.

موکب آستان قدس رضوی میزبان زائران پیاده

عکس‌ها: سید حمید هاشمی / قدس

موقوفات امام رضا (ع) چگونه هزینه می‌شود؟

عشق و ارادت به آستان هشتمین خورشید ولایت حضرت رضا (ع) سبب شد تا پس از گذشت بیش از ۱۲ قرن از شهادت حضرت رضا (ع)، آستان قدس رضوی به عنوان بزرگ‌ترین سازمان موقوفاتی در صدر نهادهای موقوفاتی جهان اسلام قرار گیرد و با تمام تلاش به دنبال تحقق نیات واقفان و شیفتگان حضرت رضا (ع) باشد. در آستان قدس رضوی ۴۲۰ وقفنامه با بیش از دو هزار رقبه وقفی شامل زمین، ملک، باغ، قنات، کاروانسرا و... وجود دارد. هر وقفنامه دارای رقباتی است که از بین این وقفنامه‌ها تنها ۲۲۰ وقفنامه یا دارای درآمد است و یا در تصرف آستان قدس رضوی می‌باشد. موقوفات آستان قدس رضوی در ۱۳ استان کشور پراکنده است که بیشترین موقوفات حضرت رضا (ع) در سه استان خراسان رضوی، شمالی، جنوبی، تهران و استان‌های شمالی واقع شده است. همچنین ۷۰ درصد عواید موقوفات این آستان مقدس که برای حضرت رضا (ع) وقف شده، مربوط به موقوفات مطلق است؛ به این معنا که واقفان سرفصل خاصی را برای مصرف مشخص نکرده‌اند، از این رو با نظر تولیت آستان قدس رضوی این عواید در حوزه‌های مرتبط با زائر و زیارت هزینه می‌شود. ۳۰ درصد از موقوفات نیز بنا به نیت واقف که در ۲۶ سرفصل تعیین شده است، مطابق نیت در بخش‌های مشخص شده مانند روشنایی، خدام، تنظیف و تطهیر حرم مطهر، تعمیرات بیوتات متبرکه، دارالشففا و بیمارستان‌های وابسته، میهمانسرا و اطعام زوار، اعیاد، سوگواری و روضه‌خوانی، ایتم سادات و... هزینه می‌شود.

نشانی از آقا بر روی سینه

یکی از توصیه‌هایی که در منابع روایی و دینی ما به آن تأکید شده، آن است که وقتی به سفر می‌روید برای دوستان و آشنایان هدیه‌ای به عنوان سوغات ببرید. اگر در دهه آخر صفر و ایام شهادت حضرت رضا (ع) این فرصت برای شما پیش آمد تا به مشهد سفر کنید و به زیارت حضرت رضا (ع) مشرف شوید، چه بهتر است که این هدیه و سوغات رنگ و بویی امام رضایی داشته باشد تا هر بار با دیدن آن یاد و خاطره این سفر معنوی برای شما و دیگران زنده شود. دومین پیشنهاد ما برای هدیه برای دوستان و اقوام نشان‌های سینه و یا به قول فرنگی‌ها «بیج» سینه است که منقش به اسم مبارک امام رضا (ع) بوده و در بیش از ۱۰ طرح مختلف طراحی شده است. شما می‌توانید این نشان‌ها را با قیمت ۲۰ تا ۵۰ هزار ریال از مرکز عرضه محصولات فرهنگی و هنری مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی واقع در ابتدای باب الجواد (ع) حرم مطهر خریداری کنید. شاید برایتان جالب باشد بدانید که چیزی که امروز در شکل رسمی‌اش از آن به‌عنوان «بیج» و در شکل تزئینی‌اش به‌عنوان «سنجاق سینه» یا «پلاک» می‌شناسیم، ریشه‌ای طولانی در فرهنگ بشر دارد که در سال‌های اخیر دوباره به یک مُد برای مردم در سطوح و قشرهای مختلف تبدیل شده، قدمت تاریخی حدود ۵ هزار ساله دارد.

با کاشی‌های حرم

بارگاه مطهر رضوی در طول قرن‌های متمادی مأمّن دل‌های مؤمنان بوده و گنجینه هنری عظیمی که امروز روح و جان زائران را در حرم این بارگاه به پرواز در می‌آورد، حاصل دستان هنرمندانی است که به شوق خدمت به آستان مقدس حضرت رضا (ع) به خلق بدیع‌ترین و ارزشمندترین نمونه‌های هنر اسلامی همت گماشته‌اند. شما هم اگر دوست دارید با برخی از کاشی‌کاری‌های ارزشمندی که در مجموعه حرم مطهر وجود دارد آشنا شوید، می‌توانید کتاب «کاشی‌کاری در حرم مطهر رضوی» را که برای نخستین بار انتشارات آستان قدس رضوی با همکاری مؤسسه آفرینش‌های هنری آستان قدس رضوی روانه بازار کرده، مطالعه کنید. «کاشی‌کاری در حرم مطهر رضوی» عنوان کتابی به قلم «هادی خورشیدی» و حاصل بررسی و مطالعه آثار کاشی‌کاری موجود در این حرم مطهر است که هر صاحب‌نظری را بر آن می‌دارد تا با دقت در جزئیات و درک آنها به شکوه یکپارچه این مجموعه دست یابد. این کتاب در قالب ۱۶۰ صفحه مصور رنگی تدوین شده و نویسنده کوشیده است در پنج فصل به نام‌های «اسیر در تاریخ کاشی‌کاری ایران»، «مواد اولیه و فنون کاشی‌سازی»، «اسیر تاریخی کاشی‌کاری در حرم مطهر رضوی»، «معرفی نمونه‌های شاخص کاشی‌های حرم مطهر» و «معرفی هنرمندان کاشی‌کار حرم مطهر رضوی» این هنر گران‌قدر و مجموعه بی‌نظیر را از دیدگاه‌های مختلف بررسی و تحلیل کند. «به‌نشر» این اثر را در قطع وزیری، با شمارگان ۱۰۰۰ نسخه منتشر کرده و با قیمت ۳۰۰ هزار ریال در دسترس مخاطبان قرار داده است.

چهارشنبه
۲۴ آبان ۱۳۹۶
۲۶ صفر ۱۴۳۹
۱۵ نوامبر ۲۰۱۷
شماره ۱۰۷

مؤسسه فرهنگی قدس
مدیر مسئول و سردبیر: ایمان شمسایی
دفتر مرکزی: مشهد، بلوار سجاد، نبش سجاد ۱
تلفن: (۰۵۱) ۳۷۶۵۰۱۱ (خط ۹)
پتایمک: ۲۰۰۰۳۳۷۷۸

مسابقه شماره ۲

بر اساس مطالب درج شده در ویژه نامه «شماره ۱۰۷ سلام»
به سؤال زیر پاسخ دهید.

قدیمی‌ترین صحن حرم مطهر کدام است؟

- ۱) صحن جامع رضوی
- ۲) صحن غدیر
- ۳) صحن آزادی
- ۴) صحن انقلاب اسلامی

برای شرکت در این مسابقه و بهره‌مندی از جوایز معنوی و فرهنگی آن به نکات زیر توجه فرمائید.

۱- گزینه صحیح را به همراه نام و نام خانوادگی و شماره مسابقه به سامانه پیامکی ۳۰۰۷۳۷۲۷۸ ارسال فرمایید.

مثال: ۴ سید سجاد هاشمی مسابقه شماره ۲

۲- برای کسب اطلاع از نتایج از طریق کانال تلگرامی «هفته نامه سلام» اقدام نمایید. برای این کار ابتدا لازم است در کانال زیر عضو شوید.

t.me/salamimam_reza

